

LA DEFINICIÓ DEL PROBLEMA DE LA LLENGUA A CATALUNYA DURANT L'ELABORACIÓ DEL MARC NORMATIU DE LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT¹

JORDI ARGELAGUET I ARGEMÍ
Dept. de Ciència Política i Dret Públic
Universitat Autònoma de Barcelona

Una de les fases en què les *policy sciences* han dividit el procés que segueix qualsevol política —i, per tant, també aplicable a la política lingüística de la Generalitat de Catalunya— és la de la definició del problema (JONES, 1970; SUBIRATS, 1989; MÉNY i THOENIG, 1992; GOMÀ, 1992). Aquesta fase —que es dona en una àrea ideològica, on els actors més rellevants són els partits— és quan hi ha l'entrada de la qüestió a l'agenda política de les autoritats (COBB i ELDER, 1986); és quan una qüestió problemàtica és considerada prou rellevant com perquè el govern la prengui en consideració, es formuli la política i decideixi fer-hi alguna cosa. L'estudi d'aquesta fase és analíticament important perquè en ser la primera que es dona en el procés, les altres fases s'hi fonamenten. Considerant que uns mateixos fets poden ser interpretats de manera diferent segons qui sigui l'observador, no és arriscat assumir que els problemes no són entitats objectives en el seu propi dret, sinó que són construccions analítiques en la ment de cadascú (DERY, 1984). La feina dels principals actors en aquesta fase del procés polític és, doncs, construir definicions de problemes acceptables i solucionables, legalment i política i, a més, fiscalment i administrativament viables (AGUILAR, 1993).

En aquest sentit, tal com s'enfoqui, es defineixi el problema a tractar a partir de la interacció d'una pluralitat d'actors (amb objectius i interessos propis; i amb recursos disponibles que posen en joc per a defensar la seva visió del problema), la política que es portarà a terme serà d'una manera o d'una altra. Per tant, com que aquesta fase es culmina en la definició formal del problema amb l'establiment del marc legal, amb la consegüent legitimació jurídica i política, és fonamental l'anàlisi de les posicions partidistes preses durant la seva construcció, sobretot, pel que fa a l'Estatut d'Autonomia i la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya. Efectivament, l'estudi de com s'ha definit el problema de la política lingüística a Catalunya és ineludible per a comprendre com s'ha portat a la pràctica aquesta política, moment en el qual altres actors han adquirit un paper més destacat (els afectats, els grups de pressió, les *élites* burocràtiques, etc.).

Si bé les forces polítiques catalanistes comparteixen durant la transició política uns punts mínims en relació al paper de la llengua catalana a Catalunya que són recollits en les resolucions del Congrés de Cultura Catalana² (GUARDIOLA, 1980), hi havia algunes discrepàncies importants entre elles que es manifesten durant l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC), principalment pel que fa a la determinació de l'abast i contingut de l'oficialitat del català (VALLVERDÚ, 1979). Malgrat que a l'EAC tots els partits acorden

1. Aquest article és part d'una recerca presentada com a Memòria del Curs de Doctorat en Ciència Política del Departament de Ciència Política i Dret Públic de la Universitat Autònoma de Barcelona, i que va comptar per a la seva realització amb un ajut de l'Institut de Sociolingüística Catalana.

2. S'acorda que «La llengua pròpia de Catalunya és la catalana. La Generalitat garantirà l'ús oficial dels idiomes català i castellà» (Congrés de Cultura Catalana, 1978: 370).

atorgar oficialitat al català, eviten, deixant-ho per a més endavant, entrar a detallar l'abast de la catalanització.³

Des de les primeres propostes que es fan en la redacció de l'Avantprojecte d'Estatut, gairebé tots els partits pretenen donar una certa preeminència al català, si bé a través de procediments diferents. Per una banda, els partits nacionalistes catalans proposen que el català sigui la llengua oficial de Catalunya —sense esmentar d'entrada l'espanyol—, i, a més, entenen que el caràcter oficial del català a Catalunya ha de ser anàleg al caràcter oficial de l'espanyol al conjunt de l'estat. És a dir, els ciutadans de Catalunya tindrien l'obligació de conèixer el català de la mateixa manera que els ciutadans espanyols tenen l'obligació de conèixer l'espanyol, amb el benentès que els nacionalistes catalans estan disposats a acceptar terminis amplis i generosos en l'acompliment d'aquesta disposició. La raó de fons que esgrimeixen per a defensar l'obligatorietat de conèixer el català és que «no n'hi ha prou que un idioma sigui après, un idioma ha de poder viure, un idioma ha de poder ser utilitzat a la vida normal després que s'ha acabat l'etapa educativa. I per això nosaltres demanem que després, quant a l'oficialitat, quant a l'ús dels idiomes a la vida diària, el català sigui de coneixement obligatori, no solament que se'l pugui usar, sinó que sigui de coneixement obligatori. I ho demanem aquí perquè un idioma que no surt de les escoles i que després no és obligatori realment no és res».⁴ Per tant, concebien la qüestió com a un problema d'ús del català, és a dir, calia garantir-ne legalment l'ús a través d'exigir-ne el coneixement.

Per una altra banda, el PSC i el PSUC —oposats a acceptar d'estatuir l'obligatorietat del coneixement del català donades les circumstàncies socials⁵ i perquè crearia, en el futur, inseguretats jurídiques— proposen reforçar lleugerament la preeminència del català a Catalunya en base a la recuperació d'un article de l'Estatut Interior de 1933 que deia que «la llengua pròpia de Catalunya és el català», en comptes d'allò que proposen CDC, UDC i ERC. El terme de «llengua pròpia» és acceptat pels nacionalistes, no sense resistències, amb la qual cosa s'incorpora a l'Estatut en terme altament ambigu. Quant a l'oficialitat, el PSC proposa, a l'inici dels debats, que «els idiomes català i castellà són indistintament oficials a Catalunya». El PSUC, en canvi, proposa que «l'idioma català és, com el castellà, llengua oficial de Catalunya».

En el fons, la concepció que impera en aquests partits és que el problema fonamental al qual s'enfronta la situació del català a Catalunya és el seu coneixement, ja que hi ha una part importat dels ciutadans de Catalunya que «sense haver-hi nacut, hi viuen i treba-

3. Per exemple, rebutgen estatuir l'ús de les llengües oficials en les relacions entre els diferents òrgans de l'administració (sigui autonòmica, central o local), o bé el tema de la llengua a l'ensenyament.

4. En tot cas, eren irrelevants políticament els partidaris de mantenir l'espanyol com a única llengua oficial i no massa nombrosos (només els més propers al Govern espanyol de la UCD i AP) els partidaris d'una cooficialitat estricta, a Catalunya, entre el català i l'espanyol. Els representants de la UCD durant la discussió de l'EAC de seguida van retirar les seves propostes sobre la llengua en favor de les del PSC i el PSUC, molt semblants aquestes dues.

5. Fragment de discurs de Trias Fargas (Sobrequés, 1982: 724) en el Ple de Parlamentaris durant la discussió de l'esmena de CDC següent: «L'idioma català té a Catalunya el mateix tractament oficial que la Constitució reconeix al castellà per a tot l'Estat espanyol», que va ser rebutjada. Com que el consens era impossible segons la proposta de l'Avantprojecte aprovat a Sau i tots els partits van valorar que calia un acord en aquest punt, l'aprovació de l'article sobre la llengua a l'EAC no es féu fins pràcticament al final del procés d'elaboració del Projecte.

6. Els arguments esgrimits són diversos. Així, Benet raona que no es pot imposar un deure que no és possible complir. En canvi, Obiols, durant la discussió de l'esmena de CDC i ERC en la qual s'equipara el català a Catalunya amb l'espanyol a Espanya, assegura que tot i que els socialistes estan «d'acord en la perspectiva històrica d'homogeneïtzar lingüísticament i culturalment Catalunya (...)» no creuen que això «pugui recolzar-se avui o en el futur en mesures de pressió legal» (Sobrequés, 1982: 722). Solé Barberà, representant del PSUC, argumenta, després de reconèixer que comparteixen la idea de l'obligatorietat del català però a partir de desenvolupar l'Estatut, que «al darrera d'aquesta formulació de CDC hi ha una voluntat clara d'obligar uns catalans que aprenguin el català, quan això és quelcom que està fora de la realitat, i sobretot es podria convertir fàcilment en un intent d'imposició que nosaltres rebutgem d'una manera clara» (Sobrequés, 1982: 721).

llen i hi exerceixen els seus drets polítics, però que parlen la llengua del seu país d'origen, castellana, gallega, etc., i que no han pogut aprendre la catalana per moltes i diverses causes, entre elles la més important: la mateixa postergació del català»⁷ i una altra part dels ciutadans, «la dels catalans d'origen reduïts a l'analfabetisme en la seva pròpia llengua per causa de la política d'opressió cultural practicada sota el franquisme».⁸ Aquesta és la configuració del problema tal com la construeixen les forces polítiques d'esquerra.

Com a conclusió dels debats durant l'EAC⁹, el problema de la llengua queda definit a partir de les aportacions de les dues posicions dominants. Per un cantó, se satisfan les demandes dels nacionalistes donant una certa preeminència al català a través de tres disposicions: per la via de considerar-lo «la llengua pròpia de Catalunya»; establint la doble oficialitat de llengües, que no una cooficialitat (el català és la llengua oficial de Catalunya perquè n'és la llengua pròpia; i el castellà és oficial a Catalunya perquè ho és a tot l'estat espanyol); la tercera és que es dona un mandat a la Generalitat que d'una manera flexible resolgui el problema d'assegurar el coneixement del català i, per tant, que es un futur, es creïn les condicions que permetin arribar a la igualtat plena entre el català i el castellà quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

Per l'altre cantó, s'adopta la definició del problema del català proposada per les forces d'esquerra, segons les quals és imprescindible impulsar el coneixement del català, perquè aquest encara és molt deficitari i, això, ha de ser fet evitant qualsevol vellèritat coercitiva perquè podria generar una dinàmica de segregació entre els ciutadans de Catalunya per motius de llengua. A més, s'ha de retener que al llarg de les discussions de l'EAC es van entreveient dues concepcions de llengua diferents: mentre per a uns la llengua té un valor instrumental, és a dir, té una utilitat concreta que és la de facilitar la comunicació i la integració a la comunitat; per a altres, la llengua té altres connotacions, de configuració de la nacionalitat.

Els debats tinguts durant la redacció de l'EAC s'enllacen, poc temps després, amb el procés d'elaboració de la Llei 7/1983 de Normalització Lingüística a Catalunya, que és quan s'aborden els temes que havien estat ajornats explícitament i s'entra en la segona fase de construcció del marc normatiu de la política lingüística a Catalunya.

Per a l'anàlisi dels models de política lingüística presents aleshores, és interessant centrarse en els preàmbuls de dos dels textos més emblemàtics, perquè reflecteixen dues posicions bastant divergents —dues maneres de concebre el problema de la llengua a Catalunya— que s'aniran acostant al llarg dels tràmits parlamentaris fins arribar a la Llei, més aviat propera a les tesis defensades pel PSC.

El primer text és el conegut amb el nom d'«Esborrany de proposició de llei sobre l'ús lingüístic a Catalunya».¹⁰ L'Esborrany estava inspirant en bona part de la *Carta de la llengua francesa* (Quebec, 1977), però convenientement redactat amb la intenció d'adaptarlo al bloc de constitucionalitat vigent a Catalunya. Aquest text, que el Departament de Cultura havia pretès que fos qualificat d'unitari, va ser rebutjat i la comissió parlamentària va començar els treballs com a ponència conjunta i partint de zero, sense tenir un text previ. Així, cada grup parlamentari hi va concórrer amb els seus propis documents de treball, essent, però, el text del Departament assumit per CiU (MOLL, 1984; COLOMINES, 1992). Per la seva banda, el PSUC havia presentat¹¹ les línies generals d'allò que consi-

7. Marta Mata, 15.12.1978 (Sobrequés, 1982: 1058).

8. J. Solé Tura, 15.12.1978 (Sobrequés, 1982: 1066).

9. Per a més detalls del procés de redacció de l'article tercer de l'Estatut, vegeu Matas (1991).

10. Reproduït íntegrament a Ferrer (1984). Aquest text és el resultat de quatre successius textos que es van ser discutits amb experts i polítics (MOLL, 1984: 6).

11. El treball es titula *Críteris per a un Estatut de la Llengua Catalana*, i va ser presentat el 17 de juliol de

deraven havia de ser la política lingüística a Catalunya, les quals coincidien en bona part amb les tesis de l'Esborrany i, en conseqüència, amb un cert model quebequès de política lingüística.¹² El principal partit de l'oposició, el PSC (PSC-PSOE), tot i que s'havia oposat a la necessitat de fer una llei de normalització lingüística, també disposava del seu propi text de treball, aquest ja amb un caràcter articulat.¹³ Tot i que els altres partits de l'arc parlamentari, més d'hora o més tard, van aportar els seus propis textos¹⁴, la discussió i els debats de la ponència redactora de la proposició de llei van centrar-se al voltant de dos grans models. L'un seria el que estava en sintonia al model de règim lingüístic inspirat en el Quebec, és a dir, els textos de l'Esborrany i del PSUC, amb el suport d'ERC; mentre que l'altre seria el model proposat pel PSC (l'únic grup parlamentari que presentà un text alternatiu articulat), al qual s'hi anirien aprofitant progressivament —en alguns aspectes— les aportacions dels altres grups parlamentaris.

Les dues concepcions diferents sobre el problema de la llengua que representen aquests dos models es poden constatar contraposant els preàmbuls de l'Esborrany i el text del PSC en cinc punts fonamentals: la definició de la llengua; la situació problemàtica; les causes; l'estratègia a seguir per a solucionar-la; i els objectius del procés.

Quant al primer tema, la concepció que tenen de la llengua, per a l'Esborrany «la llengua és el símbol i salvaguarda d'una comunitat i constitueix un dels vincles més importants d'unió entre els seus membres, i el seu signe més visible d'identitat»; per al PSC, el català «ha estat la llengua de formació de Catalunya com a eina natural de comunicació», si bé ambdues posicions comparteixen una certa idea que és l'expressió d'una comunitat més àmplia.¹⁵

En relació a la situació problemàtica en què es troba la llengua catalana, les diferències són més importants. Així, a l'Esborrany hi ha la voluntat de remarcar que el català havia estat sempre la llengua oficial de Catalunya des de la seva formació, i que deixà de ser-ho en virtut del «dret de conquesta» el 1714 i reforçat el 1939, «amb la imposició de l'oficialitat única del castellà i el bandejament del català a l'escola i de tot ús públic». Fruit d'aquesta situació, el poble català —que «s'ha mantingut fidel a la seva llengua, que ha restat l'instrument de comunicació reconegut com a propi a nivell familiar i de relació no oficial»— no ha pogut aprendre'l (excepte algunes minories que ho han fet al marge del sistema general d'ensenyament) ni ha pogut oferir-ne el coneixement a la gent procedent de la immigració, la qual cosa li ha dificultat la integració al país.

Per la seva banda, el text del PSC parteix, no de la situació perduda, sinó de la situació actual¹⁶, que titlla de «precària, caracteritzada principalment per la seva escassa presen-

1980. Un dels màxims inspiradors d'aquest treball és el sociolingüista Francesc Vallverdú, que també va col·laborar en la redacció de l'Esborrany del Departament de Cultura.

12. El model quebequès es basa en l'aplicació del principi de territorialitat per al francès al Quebec i l'aplicació del principi de personalitat per als anglòfons. En virtut d'aquesta distinció, el francès és la llengua preeminent, d'ús públic i de l'administració, a tot el territori del Quebec. Les minories lingüístiques poden exercir els drets lingüístics personals en alguns àmbits. Per una breu introducció al model quebequès, vegeu DGPL Cultura (1991).

13. Una primera versió es pot trobar al llibre *Els socialistes i la llengua*, PSC (1984). Aquest text va servir de base al text alternatiu a la proposta de la Ponència i que és publicat al BOPC (6.7.91).

14. CiU va assumir el text de l'Esborrany; el PSUC va aportar els «Criteris» (presentats a la premsa el 17.7.1980); ERC, «Projecte de Llei per a la Normalització del català»; el PSC «Projecte de Llei sobre l'Ús del Català», més un escrit «Principis respecte la llengua catalana»; més tard, els Centristes de Catalunya-UCD, «Proposició de Llei sobre la Normalització Lingüística a Catalunya»; i el PSA, «La Ley de uso Lingüístico en Cataluña».

15. Es pot interpretar com una lleu referència als Països Catalans. A l'Esborrany, més explícitament, es diu que «la llengua pròpia de Catalunya és la catalana, forjada en el seu territori i estesa després a altres terres, amb les quals forma una comunitat lingüística». Al text del PSC, es diu que «la llengua catalana (...) és expressió d'una més àmplia unitat cultural amb profundes arrels històriques».

16. El document que serveix de base al PSC per a redactar el preàmbul de la seva proposta sobre la llei es

cia en els àmbits d'ús públic, a l'escola i als mitjans de comunicació social». A més, considera que «la distribució de l'ús i el coneixement de la llengua catalana és molt irregular; si bé la catalana és la llengua majoritàriament parlada, la castellana és la majoritària escrita». A l'hora d'explicitar-ne les causes és molt més sistemàtic. N'assenyala les quatre més importants. Coincideix amb l'Esberrany en la data del 1714, però suavitza els termes dient «la submissió a l'Estat central espanyol, que imposà la llengua oficial castellana», perquè no fa referència, com a l'altre text, «al dret de conquesta». La segona causa important, és la introducció de l'escola obligatòria al segle XIX, amb l'ensenyament, només, del castellà i en castellà. La tercera causa, és que durant el segle XX, arribà un «fort corrent migratori, castellanoparlant, i, sota la dictadura, Catalunya no pogué oferir a aquest corrent estructures laborals, urbanístiques, escolars, culturals, etc., d'incorporació i aportació a la societat catalana». En aquest sentit és important el fet que remarquin les insuficiències estructurals (obviades a l'altre text) i que es digui «incorporació i aportació» en comptes d'«integració», terme que té un contingut més absorbent. Finalment, assenyala la irrupció dels mitjans de comunicació social en castellà. Si bé aquestes són les causes llunyanes, el text del PSC assenyala els principals problemes que aquesta situació planteja («l'existència de ghettos lingüístics que dificulten la consolidació de Catalunya com a comunitat, el mal coneixement d'una i d'altra llengua, que dificulta la comunicació, i la instrumentalització de la llengua com a arma de discriminació»), els quals posen en perill la construcció de Catalunya en el marc de la Constitució i l'Estatut.

Així, mentre per a uns l'origen de les causes és sobretot exogen, ja que es troben bàsicament en el resultat de l'abolició dels drets polítics i culturals; per als altres, tot i que també esmenta aquests orígens remots, se centra més en la proximitat temporal i en causes estructurals, internes.

Quant als objectius de la normalització lingüística també difereixen. Per a l'Esberrany l'objectiu és molt clar: el català ha de tornar a ser la llengua oficial de Catalunya i, encara més, ha de ser la llengua comuna de tots els ciutadans de Catalunya, independentment de llur origen. I, en el marc del respecte a les altres llengües que hi són parlades, el castellà es constitueix la segona llengua de Catalunya, perquè és la llengua de part dels ciutadans catalans i perquè és la llengua oficial de tot l'estat. En canvi, el text del PSC és molt menys ambiciós quant a la catalanització, car es conforma amb l'objectiu que «tots els ciutadans acceptin l'ús d'una llengua i l'altra i assumeixin la recuperació de la llengua catalana com un dels factors fonamentals de la reconstrucció de Catalunya». En aquest sentit, la Llei orienta «la normalització de l'ús de la llengua catalana a tot el territori de Catalunya, al costat del de la llengua castellana, estès i normalitzat ja, i això respectant la llibertat dels ciutadans i amb l'objectiu que tots els ciutadans puguin arribar a la igualtat en l'exercici del dret i el deure d'emprar i conèixer la llengua catalana i la llengua castellana», la qual cosa s'ha d'interpretar com un desig igualació absoluta de les llengües a partir de la igualació dels drets dels individus. Per aquesta via, es confirma l'opinió del PSC que «la norma-

troba reproduït a PSC (1984). Aquest text, tot i ser molt semblant al preàmbul, és una mica més extens i detallat. Així, quan parla de la realitat actual, assenyala:

«Aproximadament i globalment, a Catalunya, dels sis milions d'habitants:

—parlen el català usualment un 60%, i el castellà, un 40%.

—entenen el català un 80%, i el castellà, un 95%.

—escriuen el català menys d'un 20%, i el castellà, un 90%.

En xifres absolutes cal tenir en compte que:

—més d'un milió de ciutadans de Catalunya no entenen el català.

—La llengua catalana té una situació totalment anormal: de cada tres persones que la parlen, només una la utilitza per llegir i escriure» (p. 4).

És interessant ressaltar el concepte d'anormalitat que aquí es trasllueix:

—molta gent que no enten el català i, sobretot,

—els qui parlen català, pocs l'utilitzen per llegir i escriure.

litat lingüística a Catalunya serà efectiva quan tots els ciutadans puguin exercir els seus drets i complir els seus deures pel que fa a llengua, i quan la llengua catalana, que encara ara pateix les conseqüències d'una forta persecució, sigui coneguda a tot el territori de Catalunya i emprada a tots els nivells de vida catalana» (PSC, 1984: 49).¹⁷

Si amb els objectius s'aprecien ja diferències d'enfocament importants, amb l'estratègia a seguir també. Efectivament, malgrat que l'Esberrany també incorpori referències a la flexibilitat de terminis i al respecte dels drets lingüístics individuals, juntament amb alguna apreciació vehement¹⁸, considera que la Llei ha de ser un instrument vàlid per a la catalanització. En canvi, el PSC considera que s'ha de ser tan flexible donada la diversitat de casos i situacions diverses i que la Llei s'ha de limitar a assentar els principis bàsics i que el procés de catalanització s'ha de fer per via reglamentària i executiva.

Finalment, aquestes dues posicions també manifesten intensitats diferents sobre els objectius presents en aquest procés. Mentre que uns —CiU— posen l'èmfasi en els objectius de contingut, els importa sobretot el final del procés; els altres —PSC— troben molt més rellevants els objectius procedimentals, com són assolits els objectius fixats.

La dinàmica del procés d'entesa entre ambdues aproximacions consisteix en dos moviments simultanis per a trobar-se. En efecte, CiU, des del moment que assumeix responsabilitats de poder, esdevé encara més conscient que cal fer una política per a tots els catalans i, per tant, basada en el consens. Per això, li caldrà anar abandonant la preeminència dels objectius de contingut per assumir progressivament els objectius procedimentals. Aquesta evolució és feta amb l'ajut de la feina de la màxima responsable de la política lingüística, absolutament convençuda de la importància del consens i l'entesa, i no provinent de la tradició nacionalista hegemònica en els partits que donen suport al Govern de la Generalitat. Per la seva banda, el PSC, molt directament afectat per la qüestió de la llengua (per composició de la seva militància, pel seu electorat, per les arrels ideològiques, etc.¹⁹), ha de fer un esforç de convenciment en dos sentits: ha de convèncer els seus companys i electors més reticents sobre la importància d'assumir un paper destacat en la catalanització de Catalunya, és a dir, anar donant més importància als objectius de contingut; i ha de convèncer el Govern de la Generalitat que la possibilitat de la ruptura del país en dues comunitats lingüístiques no és un recurs retòric sinó que és una realitat que ells viuen en el seu propi partit.

En el fons, el plantejament de la política lingüística de la Generalitat de Catalunya és un exemple de recerca i posterior trobada de l'equilibri entre les dues ètiques que mouen, segons Max Weber (1986: 164), els polítics: l'ètica de la convicció («com la que ordena —religiosament parlant— el cristià obra bé i deixa el resultat a mans de Déu») i l'ètica de la de la responsabilitat («com la que ordena tenir en compte les conseqüències previsibles de la pròpia acció»).

La conseqüència d'aquest procés d'acostament doble és el bastiment d'un marc legal prou ambigu perquè sigui acceptable per tothom i que permeti, en el futur, un avenç progressiu de la catalanització, tal com volen la majoria dels partits polítics catalans, tot afavorint el consens.

La posada en pràctica de la política lingüística parteix de la concepció emanada des dels sectors d'esquerra, la qual considera prioritari avançar lentament però segura, a partir de la consideració del català com a «llengua pròpia», terme proposat pels socialistes

17. Fragment del document elaborat pel Grup Socialista del Parlament de Catalunya com a base per al treball dels juristes en la perspectiva de la llei de la llengua, a la tardor de 1980. Aquest document porta per títol «Principis respecte a la llengua a Catalunya» i es troba reproduït a PSC (1984: 47-52).

18. L'Esberrany diu que «cal, doncs, que sigui apresada en el si de la societat catalana per tots els seus ciutadans, i per tot individu que aspiri a integrar-s'hi plenament».

19. Colomé, 1989.

i comunistes durant la redacció de l'Estatut, repescat de l'Estatut Interior de 1933, i que ha esdevingut un dels recursos més forts per impulsar la política lingüística. Es tracta d'un cas més del principi incrementalista del *muddling through* («sortir del pas») (LINDBLUM, 1959) fent que: primer, que tots els ciutadans de Catalunya coneguin les dues llengües oficials; segon, que tots els ciutadans de Catalunya puguin usar/estiguin en disposició d'usar les dues llengües; i, tercer, posar les condicions necessàries perquè el català sigui la llengua preminent.

Així, en la definició formal, es considera que el problema és el desconeixement del català, a dos nivells. D'una banda, els catalanòfons, majoritàriament, no el saben llegir ni escriure. De l'altra, quant als hispanòfons, n'hi ha molts que ni l'entenen. Per tant, l'objectiu és, fonamentalment, estendre el coneixement del català en tots els àmbits i garantir-ne l'ús oficial, per tal de satisfer els drets lingüístics dels qui ja el saben. En aquest plantejament, les resistències a vèncer són fàcils, perquè, com que el respecte dels drets lingüístics individuals és estricta, es pot continuar vivint en espanyol i, per tant, no hi ha crispació.

En la mesura que, per les dades sociolingüístiques, sembla que ens anem acostant al final del primer objectiu i el català és entès per pràcticament tothom, el problema es redefineix. El veritable problema és l'ús del català —escàs i desigualment present en tots els àmbits de la vida pública—, tal com havien plantejat els partits nacionalistes catalans al principi del procés i, també, tal com hi havien hagut de renunciar.

Amb els primers intents de redefinició del problema (RENU, 1990), l'anunci d'una nova Llei de Normalització Lingüística n'és la principal mostra, els neguits comencen a aparèixer, perquè implica revisar punts d'acord i de consens aconseguits anteriorment. Així, quan es redefineix i es parla de l'ús del català, vol dir fer-lo necessari, vol dir incidir en la qualificació del català com a «llengua pròpia», vol dir incidir més directament en les actituds lingüístiques de cadascun dels ciutadans. En aquest marc, tots els factors (la realitat sociolingüística, el sistema de partits, l'entorn polític, el coneixement científic sobre temes vinculats a la llengua, la interpretació jurídica de les normes) que havien operat fa deu o dotze anys en la formulació del problema a resoldre han canviat. Si la política a la dècada dels 80 —que es va basar en l'exercici dels drets lingüístics individuals per damunt dels col·lectius— va ser una eina prou eficaç per avançar en el coneixement del català, en els moments actuals de reformulació de la política, aquesta aproximació individualista és un llast important, perquè centrar-se en els drets col·lectius comporta una certa limitació dels drets lingüístics individuals, en funció dels quals hom està acostumat a raonar. L'èxit de la nova política lingüística dependrà, doncs, fortament de la capacitat de persuasió que tinguin els defensors d'impulsar més la presència del català a Catalunya per imposar la seva pròpia definició del problema en el marc d'una «batalla» d'alt contingut ideològic.

BIBLIOGRAFIA

- AGUILAR VILLANUEVA, L. F. (ed.) (1993), *Problemas públicos y agenda de gobierno*, Miguel Àngel Porrua. Mèxic.
- Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (BOPC)*: números 39 (6.7.1981), 87 (14.6.1982), 88 (21.6.1982), 105 (17.11.1982), 112 (17.1.1983), 125 (17.3.1983).
- COBB, R., ELDER, C. D., *Participación en Política Americana. La dinámica de la estructuración de la agenda*. Noema editores. Mèxic.
- COLOMÉ, G. (1989), *El partit dels Socialistes de Catalunya. Estructura, funcionament i electorat (1978-1984)*. Edicions 62. Barcelona.
- COLOMÉ, G. (1992), «*Los delegados del Partit dels Socialistes de Catalunya (1982-1990)*». Revista del Centro de Estudios Constitucionales, núm. 12, maig-agost 1992. Madrid.
- COLOMINES, J. (1990), «*Informe sobre la llengua*». Revista de Catalunya, número 44. Pàgines 48-56. Barcelona.
- COLOMINES, J. (1992), *La llengua nacional de Catalunya*. «Temes d'actualitat», número 5. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- CONGRÉS DE CULTURA CATALANA (1978): *Resolucions I*. Barcelona.
- CONGRÉS DE CULTURA CATALANA (1977): *Projecte de Resolucions. Àmbit Institucions. Departament de Cultura (1990): La cultura a Catalunya. Anys 90*. Llibres de la revista «Cultura». Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- DERY, D. (1984), *Problem Definition in Policy Analysis*. University Press of Kansas.
- Direcció General de Política Lingüística (1991), *Estudis i propostes per a la difusió de l'ús social de la llengua catalana*. Barcelona.
- Direcció General de Política Lingüística (1983): *Llibre Blanc de la Direcció General de Política Lingüística*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- FERRER, J. (ed.) (1984), *La llengua d'un poble*. Quaderns d'Alliberament, 8-9. Edicions de la Magrana. Barcelona.
- GOMÀ, R. (1992), *Govern Local i reestructuració urbana. Un model d'anàlisi de polítiques públiques*. Tesi doctoral. Departament de Ciència Política i Dret Públic. Universitat Autònoma de Barcelona.
- GUARDIOLA, C.-J. (1980), *Per la llengua. Llengua i cultura als Països Catalans, 1939-1977*. Edicions de la Magrana. Barcelona.
- Institut de Sociolingüística Catalana (1991), *El coneixement de la llengua catalana*. (1975-1986), Publicacions de l'ISC. Barcelona.
- JONES, C. O. (1970), *An Introduction to the Study of Public Policy*. Duxbury Press, Belmont.
- LINDBLOM, CH. (1959), «*The Science of Muddling Through*», a *Public Administrations Review*, número 19.
- MATAS, J. (1991), «*El model lingüístic dels partits polítics catalans en la redacció de l'Estatut d'Autonomia de 1979*». Revista de Llengua i Dret. Número 16. Desembre. Pàgs. 121-137.
- MÉNY, Y., THOENING, J. C. (1992): *Las políticas públicas*. Editorial Ariel. Barcelona.
- MOLL, A. (1984), «*Els tràmits preliminars de la redacció de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya*». Revista de Llengua i Dret, número 3, abril. Pàgines 3-9.
- Partit dels Socialistes de Catalunya (1984): *Els socialistes i la llengua*.
- Partit Socialista Unificat de Catalunya (1980): «*Criteris per a un estatut de la llengua catalana*». Document de Treball: presentat als mitjans de comunicació el 17 de juliol de 1980.
- RENIU i TRESSERES, M. (1990), «*Un nou impuls a la política lingüística*». A Departament de Cultura (1990).

- SOBREQUÉS i CALLICÓ, J., RIERA, S. (1982), *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Bases documentals per a l'estudi del procés polític d'elaboració de l'Estatut d'Autonomia de 1979*. Edicions 62. Barcelona.
- SUBIRATS, J. (1989), *Análisis de políticas públicas y eficacia de la Administración*. Ministerio para las AA.PP. Madrid. Segona edició, 1992.
- VALLVERDÚ, F. (1979), *La normalització lingüística a Catalunya*. Editorial Laia. Barcelona.
- WEBER, M. (1986), *El político y el científico*. Alianza Editorial.